

Analiza sektora rolniczego Kazachstanu w 2019 r.

Spis treści:

1. Rozwój hodowli zwierząt
2. Rozwój uprawy roślin
3. Eksport artykułów rolniczych oraz najważniejsze projekty inwestycyjne
4. Polsko-Kazachstańska wymiana handlowa w zakresie artykułów rolnych
5. Produkcja traktorów i kombajnów
6. Zaopatrzenie w nawozy oraz paliwo dla rolnictwa
7. Odnowa parku maszyn rolniczych
8. Rozwój subsydiowania inwestycyjnego w branży rolno-spożywczej
9. Realizacja programu „Enbek” skierowanego na rzecz rozwoju zatrudnienia i przedsiębiorczości w latach 2017-2021
10. Audyt przestrzeni rolniczych
11. Instytucje rolnicze w Kazachstanie/ zrzeszenia branżowe
12. Imprezy targowe branży rolniczej organizowane w Kazachstanie

* * *

Rolnictwo jest drugim, po wydobyciu ropy naftowej i gazu, najważniejszym sektorem gospodarki kazachstańskiej. Zatrudnionych w nim jest 13,8 % ludności aktywnej zawodowo. Pola uprawne rozciągają się na przestrzeni 22,14 mln ha, w tym uprawy zbóż wynoszą 15,4 mln ha. Średnioroczna wielkość kazachstańskiego eksportu zboża wynosi ok. 9 mln ton. Na północy i północnym-wschodzie kraju uprawia się głównie pszenicę (11,41 mln ha) i żyto (21,84 tys. ha). Na sztucznie nawadnianych terenach południa i południowego wschodu dominują plantacje bawełny (131,24 tys. ha), tytoniu (349,3 ha) i ryżu (102 tys. ha).

Rolnictwo Republiki Kazachstanu tradycyjnie reprezentowane jest przez dwie podstawowe branże:

- hodowla zwierząt – hodowla bydła (produkcja mięsna i mleczna), owiec, koni, wielbłądów, trzody chlewnej i kóz. Duży udział ma także hodowla drobiu.
- uprawa roślin – to podstawa rolnictwa Kazachstanu. Największy udział ma pszenica jara, która sprzedawana jest nie tylko na rynku wewnętrznym, ale też na eksport. Warto także odnotować rozwiniętą uprawę takich kultur jak: ryż, gryka, jęczmień, owies, proso i kukurydza. Duże tereny przeznaczone są pod uprawę buraka cukrowego oraz roślin oleistych (słonecznik, rzepak). Na potrzeby przemysłu tekstylnego uprawia się bawełnę i len. Zbiera się także ziemniaki, jabłka, melony i winogrona.

Od wielu lat Państwo poświęca wiele uwagi rozwojowi sektora rolno-przemysłowego. W obecnym czasie, jednym z podstawowych zadań Rządu Republiki Kazachstanu jest zwiększenie konkurencyjności tego sektora, jako jednego z głównych motorów napędowych gospodarki narodowej.

Z chwilą uzyskania niepodległości, opracowano szereg dokumentów programowych, które stały się podstawą polityki Państwa w sektorze rolno-przemysłowym.

Obecnie, realizowany jest Państwowy Program Rozwoju Kompleksu Agro-Przemysłowego w Republice Kazachstanu, na lata 2017-2021. Głównymi celami Programu są: dwukrotne zwiększenie ogólnej produkcji rolnictwa; dwu i półkrotne

zwiększenie eksportu produkcji przetworzonej, do wartości 2,7 mld USD; dziewięciokrotne zwiększenie – do 2021 r. – wartości zaangażowanych środków kredytowych, w porównaniu do poziomu z 2017 r.; trzykrotne zwiększenie strumienia inwestycji w kapitał podstawowy branży.

1. Rozwój hodowli zwierząt

Wg stanu na dzień 1 stycznia 2020 roku, pogłowie hodowanych zwierząt wygląda następująco:

- bydło – 7,44 mln, w tym krowy – 3,77 mln
- owce – 16,91 mln
- kozy – 2,24 mln
- trzoda chlewna – 813 269
- konie – 2,85 mln
- wielbłądy – 216 358
- drób – 45,04mln.

W ujęciu regionalnym liderami w zakresie pogłowia bydła są: obw. Turkiestański, Wschodnio-Kazachstański oraz Ałmatyński. Najwięcej owiec jest w obw. Turkiestańskim, Ałmatyńskim oraz Żambylskim, kóz – w Turkiestańskim, Wschodnio-Kazachstańskim oraz Ałmatyńskim.

Obecnie Ministerstwo Rolnictwa RK realizuje program skierowany na rzecz zwiększenia pogłowia bydła, w tym poprzez import z zagranicy.

W 2019 r. rząd udzielił wsparcia finansowego na zakup 82,1 tys. głów bydła młecznego oraz 374,4 tys. owiec młecznych. W rezultacie stworzono 840 nowych gospodarstw hodowli bydła (o 38% więcej niż w 2018 r.) oraz 1 057 nowych gospodarstw hodowli owiec (2,2 razy więcej niż w 2018 r.).

W celu rozwoju hodowli bydła młecznego w 2019 r. sfinansowano i uruchomiono 30 gospodarstw młecznych (w tym 8 przemysłowych) o ogólnej wielkości pogłowia – 7,5 tys. W celu osiągnięcia docelowych wskaźników programu branżowego, w 2020 r. planowane jest utworzenie 25 przemysłowych gospodarstw młecznych oraz 30 rodzinnych, o ogólnej wielkości pogłowia nie mniej niż 15 tys. głów bydła młecznego.

W ramach realizacji programu rozwoju hodowli drobiu podejmowane są działania na rzecz dalszego zwiększenia produkcji w celu zaspakajania popytu wewnętrznego. W 2019 r. import drobiu wyniósł 45,3% ogólnego zapotrzebowania w kraju (w 2018 r. – 49%). Zmniejszenie importu było wynikiem uruchomienia pierwszego etapu produkcji 25 tys. ton drobiu w obw. Akmolińskim (w zakładzie TOO „Makinskaja pticefabrika” - <https://aitas.kz/groups/7/>) oraz realizacją projektu rozbudowy istniejącego zakładu, który produkuje ok. 8 000 ton rocznie w obw. Żambylskim (przedsiębiorstwo TOO „Aulie Ata Feniks”).

W zakresie hodowli trzody chlewnej w 2019 r. zrealizowano 4 projekty o ogólnej mocy produkcyjnej 19,9 tys. ton. W 2020 r. planowana jest budowa chlewni przez TOO „APK Bawarija Produkt” (<http://ru.aicbavaria.com>) o wydajności 5,5 ton.

Należy również zwrócić uwagę, iż ponad 60% gospodarstw uprawy roślin nie prowadzi hodowli zwierząt. Stwarza to potencjalnie możliwość dalszego rozwoju hodowli, choćby w części z tych gospodarstw. O skali istniejących w tej dziedzinie rezerw może świadczyć to, iż w 5 obwodach Kazachstanu, ponad 270 gospodarstw, dysponujących pastwiskami o łącznej powierzchni 3,9 mln ha nie hoduje bydła, nie zapewniając tym samym całorocznego zatrudnienia miejscowej ludności, angażowanej tylko do sezonowych prac polowych.

Rząd planuje w związku z tym uruchomienie instrumentów finansowych (kredyty, subsydia), które winny pobudzić rolników do dywersyfikacji produkcji, poprzez zajęcie się również hodowlą zwierząt.

2. Rozwój uprawy roślin

Ogólnie w większości kultur rolniczych obserwowany jest wzrost produkcji i urodzaju, mimo tego że warunki pogodowe były dosyć trudne.

W 2019 roku w kraju zebrano plonów:

- pszenicy – 11,45 mln ton
- kukurydzy – 895,98 tys. ton
- jęczmienia jarego i ozimego – 3,83 mln ton
- żyta ozimego i jarego – 23,2 tys. ton
- owsa – 267,01 tys. ton
- gryki – 45 tys. ton
- ryżu – 560,67 tys. ton
- ziemniaków – 3,91 mln ton
- buraka cukrowego – 485,5 tys. ton
- tytoniu – 1,2 tys. ton
- bawełny – 344,36 tys. ton

W 2020 r. planuje się zasiać kultury rolnicze na 22,5 mln ha, tj. o 240 tys. ha więcej niż w 2019 r. Zostaną zwiększone powierzchnie dla kultur oleistych, paszowych, owoców oraz ziemniaków.

W 2019 r. zmniejszono zasiew gryki o 29,4 tys. (w porównaniu do roku ubiegłego), który miał miejsce w obw. Wschodnio-Kazachstańskim (o 11,7 tys. ha), Pawłodarskim (o 9,2 tys. ha) oraz Kostanajskim (o 7 tys. ha), co miało wpływ na wzrost cen we wszystkich regionach Kazachstanu na kaszę gryczaną.

W 2020 r. zasiew kukurydzy planuje się zwiększyć o 9,4% czyli do 151 tys. ha w porównaniu do 2019 r. Najwięcej kukurydzy uprawia się w obw. Ałmatyńskim (83,5 tys. ha), Turkiestańskim (48 tys. ha) oraz Żambylskim (18,6 tys. ha).

Zasiew kultur zbożowych w bieżącym roku zwiększył się do 14 464 tys. ha, tj. o 1%.

Obecnie powierzchnia ziemi nawadnianych wynosi 1,5 mln ha. W ramach programu rządowego rozwoju branży rolno-spożywczej, w latach 2017-2019 odnowiono instalacje nawadniające dla 146 tys. ha nawadnianych pól.

Na polecenie Prezydenta RK, planuje się stopniowe zwiększanie powierzchni nawadnianych ziem do 2030 r. – do 3 mln ha.

3. Eksport artykułów rolniczych oraz najważniejsze projekty inwestycyjne

W 2019 r. eksport artykułów rolniczych wyniósł 12,41 mln ton, na kwotę 3,29 mld USD, tj. o 198 mln USD czyli o 6,4% więcej, niż w 2018 r. Przy czym udział eksportu przetworzonych artykułów spożywczych w ogólnej wartości ich eksportu w 2018 r. wyniósł 33,65%.

Zostały przekroczone zaplanowane wskaźniki rządowego programu rozwoju branży rolno-spożywczej w zakresie eksportu o 24,1%. Eksportowano 551 rodzajów artykułów rolno-spożywczych do 72 krajów.

Należy zwrócić uwagę, iż ponad 50,2% towarów eksportowych są to artykuły przetworzone. Poszerzenie listy eksportu artykułów przetworzonych jest wynikiem prowadzonej polityki dywersyfikacji produkcji rolnej oraz rozwoju przetwórstwa.

Plany w zakresie pozyskiwania inwestycji w branżę rolno-spożywczą na 2020 r. wynoszą 559 mld KZT, przy realizacji 94 projektów inwestycyjnych, w tym z udziałem zagranicznym – 16 projektów, na kwotę 837 mln USD.

Za perspektywiczne projekty inwestycyjne należy uznać budowę zakładu mięsnego z udziałem dużej amerykańskiej firmy „Tyson Foods Inc.” oraz budowę zakładu produkcyjnego systemów irygacyjnych „Valmont Industries” (USA). Zostały podpisane odpowiednie porozumienia międzyrządowe.

4. Polsko-Kazachstańska wymiana handlowa w zakresie artykułów rolnych

Na liście największych wartościowo pozycji w strukturze towarowej polskiego importu z Kazachstanu w 2019 roku występują następujące artykuły rolnicze:

Kod grupy towarowej	Nazwa grupy towarowej	Polski import z Kazachstanu
0703	Cebula, szalotka, czosnek, pory oraz pozostałe warzywa cebulowe, świeże lub schłodzone	3 471,8 tys. USD
1207	Pozostałe nasiona i owoce oleiste, nawet łamane	1 369,4 tys. USD
1001	Pszenica i meslin	1 283,5 tys. USD

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Komitetu Dochodów Państwowych Ministerstwa Finansów

Wśród największych wartościowo pozycji w strukturze towarowej polskiego eksportu do Kazachstanu w 2019 roku odnotowywane są następujące artykuły rolnicze:

Kod grupy towarowej	Nazwa grupy towarowej	Polski eksport do Kazachstanu
0808	Jabłka, gruszki i pigwy, świeże	36 395,1 tys. USD
1701	Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza, w postaci stałej	6 056,1 tys. USD

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Komitetu Dochodów Państwowych Ministerstwa Finansów

5. Produkcja traktorów i kombajnów

W ramach współpracy produkcyjnej z partnerami Kazachstanu w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej – Rosją i Białorusią, w Kazachstanie produkowane są traktory i kombajny zbożowe (m.in. marki :Kirowiec i Biełarus).

W poniższej tabeli podajemy wykaz głównych producentów tych maszyn, wraz ze wskazaniem procentowego udziału lokalnych komponentów (wyprodukowanych w Kazachstanie) w wartości tych maszyn.

Nazwa producenta	Rodzaj maszyny rolniczej	Udział komponentów lokalnych, w zależności od modelu (%)
AO „AgroMashHolding KZ” (www.amh.kz)	Traktory	33,9-44,4
	Kombajny	22,7-43,3

TOO „SemAZ” (www.semaz.kz)	Traktory	38
TOO „Kazachstańskaja Agro Innowacyonnaja Korporacja” (www.kaik.satu.kz)	Traktory	30,7
	Kombajny	
TOO „Kompozit Group Kazachstan” (www.kompozitgroup.kz)	Traktory	26,5
	Kombajny	
TOO „Kostanajskij Traktornyj Zawod”	Traktory	26

Planowane jest stopniowe zwiększanie udziału kazachstańskiego przemysłu w produkcji wyrobów finalnych.

6. Zaopatrzenie w nawozy oraz paliwo dla rolnictwa

W okresie styczeń-marzec 2020 r. w Kazachstanie wyprodukowano 115,2 tys. ton nawozów azotowych oraz 50,3 ton – fosforowych. W ciągu roku produkcja nawozów azotowych wzrosła o 23,3%, fosforowych – o 30,1%.

Dane za 2019 r. odnotowują, iż nawozów azotowych wyprodukowano 378 tys. ton (363,2 tys. ton – w 2018 r.), a fosforowych – 193,2 tys. ton (140,7 tys. ton – w 2018 r.).

Nawozy azotowe głównie produkowane są w obw. Mangistauskim (102,6 tys. ton), przez największe przedsiębiorstwo tego sektora - AO „KazAzot” (www.kazazot.kz), a także w obw. Żambylskim (10,8 tys. ton), Ałmatyńskim (0,4 tys. ton), Północno-Kazachstańskim (0,2 tys. ton) oraz Karagandyjskim .

Prawie 95% (47,6 tys. ton) nawozów fosforowych produkowane jest w obw. Żambylskim, przez największe w tej dziedzinie przedsiębiorstwo – AO „KazFosfat” (www.kazphosphate.kz), a także w Szymkencie (2,4 tys. ton) oraz obw. Północno-Kazachstańskim (0,4 tys. ton).

Aktualnie popyt na nawozy azotowe prawie w 50% zapewniany jest przez kazachstańskie firmy oraz w 50% dzięki importowi.

W 100% rynek jest zabezpieczony nawozami fosforowymi przez lokalne spółki.

W roku bieżącym, na prace siewne do przeprowadzenia w okresie luty-czerwiec wydzielono ok. 400 tys. t. oleju napędowego, co pozwoliło w pełni pokryć zapotrzebowanie we wszystkich regionach.

7. Odnowa parku maszyn rolniczych

W celu osiągnięcia, w najbliższych latach, co najmniej dwu i półkrotnego zwiększenia wydajności pracy w branży rolno-spożywczej, konieczna jest gruntowna odnowa parku maszynowego rolników.

Zdaniem ekspertów, wymagałoby to corocznej wymiany, minimum 6% starych maszyn na nowe. Tymczasem średni poziom odnowy w 2019 r. wyniósł zaledwie 4% (3,5% w 2018 r.).

Relatywnie wysokie wskaźniki tempa odnowy maszyn odnotowywane są w obw. Karagandyjskim (4,6%), Akmolińskim (4,5%), Wschodnio-Kazachstańskim oraz Aktiubińskim (4,3%). Niskie tempo wymiany maszyn odnotowujemy w obw. Ałmatyńskim (2,8%) oraz Turkiestańskim (1,8%).

8. Rozwój subsydiowania inwestycyjnego w branży rolno-spożywczej

Odnowieniu przestarzałego parku sprzyjają programy rządowe subsydiowania kredytów i leasingu, a także subsydiowanie inwestycyjne, które przewiduje zwrot 25% wartości zakupionych maszyn.

Program subsydiowania stawek oprocentowania kredytów oraz leasingu przewiduje zwrot 10% kosztów (tj. oprocentowania) kredytu/leasingu na zakup maszyn rolniczych, zwierząt hodowlanych, środków trwałych, a także budownictwo oraz zwrot 5% kosztów kredytu na uzupełnienie środków obrotowych.

W 2019 r. była kontynuowana realizacja programu subsydiowania inwestycyjnego, na ogólną kwotę 41,1 mld KZT (2,2 razy więcej niż w 2018 r.).

Dzięki subsydiowaniu inwestycyjnemu oferowanemu przez AO „KazAgroFinance” (www.kaf.kz) została rozstrzygnięta jedna z trudniejszych kwestii – brak u rolników pieniędzy na pierwszą wpłatę za maszyny rolnicze.

Koszt leasingu maszyn do prac rolnych wynosi 17% rocznie (w tym 10 % subsydiuje rząd). Udział „KazAgroFinance” na rynku leasingu dla rolnictwa Kazachstanu wynosi 90%. Klientami Spółki jest ponad 7,5 tys. rolników.

Poza tym, od 2018 r. w Kazachstanie działa Program Finansowania Leasingu skierowany na odnowę parku maszyn rolnych i traktorów z ramienia Banku Rozwoju Kazachstanu ze stawką wynagrodzenia 7% rocznie w ciągu 7 lat. Podstawową cechą wyróżniającą ten program jest to, że skierowany jest on wyłącznie na wsparcie krajowych producentów maszyn rolniczych.

Należy zwrócić uwagę, iż w programie subsydiowania inwestycyjnego, wspomnianą część wartości - 25%, państwo subsydiuje zarówno dla maszyn produkcji kazachstańskiej jak i zagranicznej. W/w program znacznie różni się od działań rządu Rosji czy Ukrainy, gdzie podobnego rodzaju wsparcie dotyczy wyłącznie produkcji lokalnej.

W przypadku jeżeli środki budżetu i subsydia państwowe byłyby - wzorem innych państw - skierowane wyłącznie na wsparcie firm kazachstańskich, krajowi producenci maszyn rolnych mieliby więcej możliwości udziału w modernizacji parku maszyn dla rolnictwa. Należy pamiętać o najbardziej aktualnej na dzień dzisiejszy kwestii – zapewnieniu miejsc pracy, które mogą być tworzone w miarę rozwoju sektora przemysłu maszynowego w rolnictwie.

9. Realizacja programu „Enbek” skierowanego na rzecz rozwoju zatrudnienia i przedsiębiorczości w latach 2017-2021

Ministerstwo Rolnictwa RK uczestniczy w realizacji Programu „Enbek” oraz udzielaniu mikrokredytów, dla podmiotów gospodarczych, które realizują lub planują realizować projekty biznesowe na wsi i w małych miastach. Ogólna kwota kredytowania wyniosła w 2019 r. - 64,7 mld KZT, i została wykorzystana w 100%, wydano 16 181 mikrokredytów, stworzono ponad 18 tys. miejsc pracy.

Mikrokredyty zostały wydane na rozwój:

- Hodowli zwierząt – 75%
- Uprawy roślin – 5%
- Pozarolnicze rodzaje działalności (handel, salony fryzjerskie, autoserwis itd.) – 20%

10. Audyt przestrzeni rolniczych

W II połowie 2019 r. Ministerstwo Rolnictwa RK wspólnie z AO "KazGaryshSapary" (<https://www.gharysh.kz>) wdrożyło pilotażowy program, którego celem jest inwentaryzacja obszarów rolniczych za pomocą zdjęć z kosmosu w obw. Akmolińskim oraz Północno-Kazachstańskim.

Stworzono też specjalny portal internetowy poświęcony tego rodzaju działaniom.

Kolejne badania obszarów rolnych zaplanowane są w obw. Akmolińskim, Kostanajskim, Wschodnio-Kazachstańskim oraz Mangistauskim).

11. Instytucje rolnicze w Kazachstanie/ zrzeszenia branżowe

[Ministerstwo Rolnictwa Republiki Kazachstanu](#)

[Holding Narodowy „KazAgro”](#)

[Związek Przedsiębiorstw Przemysłu Mięsnego Kazachstanu](#)

[Związek Hodowców Drobiu Kazachstanu](#)

[Związek Rolników Kazachstanu](#)

[Związek Przedsiębiorstw Przemysłu Zbożowego Kazachstanu](#)

[Zrzeszenie Ciepłarni Kazachstanu](#)

[Kazachstańskie Zrzeszenie cukru, przemysłu spożywczego i przetwórczego](#)

[Związek Mleka Kazachstanu](#)

[Zrzeszenie Producentów Jaj](#)

12. Imprezy targowe branży rolniczej organizowane w Kazachstanie

Międzynarodowa Wystawa „AgriTek/FarmTek Astana”

Miejsce: Nur-Sułtan, Centrum Wystawiennicze „KORME”

Strona internetowa: <http://agriastana.kz/>

Wystawa Międzynarodowa „AGRIMALS.KZ”

Miejsce: Nur-Sułtan, Centrum Wystawiennicze „KORME”

Strona internetowa: <https://agrimalms.kz/>

Targi Międzynarodowe „KazAgro”/„KazFarm”

Miejsce: Nur-Sułtan, Centrum Wystawiennicze „KORME”

Strona internetowa: <http://kazagroexpo.kz/>

Centralno-Azjatycka Międzynarodowa Wystawa „AgroWorld Kazakhstan”

Miejsce: Almaty, Centrum wystawiennicze „ATAKENT”

Strona internetowa: <http://agroworld.kz>

Międzynarodowa Wystawa „AgriTek Shymkent”

Miejsce: Szymkent

Strona internetowa: <http://agrishymkent.kz/>

Wystawa on-line „AGROBUSINESSEXPO.KZ”

Miejsce: portal <https://agrimalms.kz/ru/exhibition/online/>

Termin: w ciągu roku

Źródła:

- Portal Premiera Rządu RK: <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/veterinarnye-trebovaniya-privlechenie-investitsiy-eksport-produkcii-kakie-rezultaty-dostignuty-v-razvitii-selskogo-hozyaystva-kazahstana-v-2019-godu>
- AO „Kazakh Zerno”: <https://kazakh-zerno.net/category/news/agrarnye-novosti-kazahstana/>
- Agencja Badawcza EnergyProm:
<http://www.energyprom.kz/ru/a/monitoring/moloko-i-myaso-v-kazahstane-bolee-8-millionov-golov-krs-dve-treti-iz-kotoryh-otnosyatsya-k-molochnomu-skotu-i-tret-k-myasnomu-neposredstvenno-korov-v-strane-uzhe-38-milliona>
<http://www.energyprom.kz/ru/a/monitoring/prodovolstvennaya-bezopasnost-strany-zavisit-ot-diktata-cen-importyorov>
- Kazachstańska Giełda: www.kase.kz
- Bank Narodowy Kazachstanu: www.nationalbank.kz